

Íslensk heimsskoðun

Yfirlit

I.

Guð hefir skapað heiminn, ekki úr engu, heldur úr verðimegund hins illa, möguleikumum til hins illa, öllu því sem hin guðlega vera hrindir frá sjer og henni er gagnstætt. Að koma þessu á leið hinnar guðlegu verðandi — en í því er sköpunarverkið innifalið — er torsótt, og að þeim vanda lúta orð Opinberunar-bókarinnar um lambið, sem var slátrað frá upphafi veraldar; gæti jeg ímyndað mjer, þó að ærið sje hirðingjalega að orði komist, að það væri það dýpsta, sem í þeirri bók stendur, er vjer nefnum biblíu. En um þetta ræðir ekki frekar hjer, heldur hefjum vjer söguna á hinum fyrstu frumeindum, þeim sem vísindin hafa nú á vorum dögum uppgötvað, og telja má undirstöðu efnisins. Samstilling frumeindanna gerir auðveldara fyrir um frekari magnan frá uppsprettu kraftarins, og þegar efnið er orðið nægilega margsam-

sett og margsamstilt, verður það fært um að taka við þeirri magnan, sem nefnist líf. Hinar fyrstu lífeindir eru berum augum ósýnilegar sakið smæðar, og mjög ófullkomnar. En þó verður að veita því eftirtekt, að elli og dauði — öðruvísi en af slysförum — er þar ekki til. Þegar hin örsmáa frumvera hefir náð tilteknu þroskastigi, skiftist hún í tvent, og hvor helmingur vex svo aftur uns hann hefir náð fullri stærð, skiftist svo enn, og gengur svo koll af kolli. En síðan hefst viðleitni fyrstlingsins á að skiftast þannig, að ekki sje sundrast. heldur komi fram ný, samsett lífheild. Árangurinn af þeirri viðleitni er alt það dýra- og jurta-líf jarðarinnar, sem ekki er einfrumungar. En þessi framsókn kostaði það, að elli og ellidauði kom inn í lífheim, einsog hann birtist á þessari jörð. Og það má jafnvel segja, að framsókn lífsins

hjer á jörðu hafi verið þannig, að jafnframt því sem sótt var uppávið, tapaðist altaf eitthvað sem dýrmætt var. Svo erfitt var að sækja fram til vits, að sú veran sem vitandi er vits, maðurinn, kemur ekki fram fyrir en miljónum alda eftir að viðleitnin á að skapa hann var hafin. Og eftir allan þennan tíma, er maðurinn ennþá að aðalatriði, ófullkomnasta veran sem hjer er til. Því að ekkert, sem hjer á jörðu lifir, getur kvalist einsog hann, og lífsfjör hans er minna en annara spendýra, hvað þá fuglanna, sem að lífsafli og lífskæti eru hinum ferfættu frændum sínum langtum fremri. Maðurinn hefir minna samband við hinn skapandi kraft en dýrin, en það kemur af því, að skilyrðið fyrir því sambandi er samstilling (harmoni), og að mennirnir eru miklu sundurleitari og ósamstiltari en dýrin. Þó er það vissulega ekki tilgangur sköpunarverksins, að auknu viti eigi að fylgja minni gleði og meiri kvöl. Alt sem tapast hefir í sókninni fram til vits, á að vinnast aftur, og það á æðra stigi en áður. Maðurinn á að verða svo fullkominn, að hann geti tekið að sjer að stjórna sköpunarverkinu á þessum hnetti, í vaxandi samræmi við hina guðlegu verðandi. Og lausn mannkynsins frá böli, apolytrósis, eða björgun þess, er í því fólgin, að komist verði á leiðina til þse það þetta geti orðið, hina sömu framfaraleið.

II.

Furðuleg er þessi viðleitni á að framleiða ávalt samsettari eindir, sem heldur áfram og þó með nokkuð nýjum hætti, eftir að efnið er orðið lífi gætt. Og það er í fullkomnu samræmi við þá þekkingu sem þegar hefir fengist, að gera sjer það ljóst, hvert markmiðið er. En það er hin fullkomna samstilling hinna ýmsu mynda lífsins í alheimi. Eða það sem jeg hefi nefnt Hyperzoon. Til þess að þetta geti orðið, þarf lífið að sigrast á fjarlægðum himingeimsins. Þetta virðist vísindunum ennþá óhugsandi, ekki síður en það þótti fyrir tæpum 100 árum óhugsandi, að nokkur tíma mundi unt verða að rannsaka hvaða efni eru í stjörnunum. Lausn þess vandamáls fannst í alveg óvæntri átt, og svo er einnig með það, hvernig líffræðin geti farið að ná til stjarnanna, og vísindalegt samband orðið milli lífsins á hinum ýmsu stjörnum. Langvinn athugun á eðli draumlífsins hefir leitt í ljós, svo að ekki verður vjefengt, að í svefni fáum vjer samband við íbúa annara jarðstjarna alheimsins. Með þessari uppgötvun er ljósi vísindanna brugðið yfir það sem menn hafa haldið samband við guð, anda og annan heim, en sumir þó ekki annað en ímyndun eins og jafnvel nokkurskonar sálsýki.

III.

Það er í augum uppi hversu það hlýtur að vera upphaf að hinum mestu tímamótum í lífssögu hnattarins, þegar það fer að skiljast að það má láta líffræðina ná til stjarnanna. Þegar það verður ljóst, að það er lífinu eiginlegt, að gefa spannað fjarlægðir himingeimsins, og að vjer getur aukið og fullkomnað það samband sem þegar á sjer stað. Og að vjer verðum að gera þetta, ef vel á að fara. Því að þetta er leiðin til fullkomunar. Þar sem þessum skilningi er ekki náð, og meðan honum er ekki náð, verður ekki komist á hina sönnu framfaraleið. Í sambandi við þetta verður ljóst, hversu stefnur framvindunnar eru tvær, eða það sem nefna mætti Helstefnu og Lífstefnu. Dysexelaxis og diexelaxis hefi jeg nefni þetta í þágu alþjóðlegra vísinda, auðveldari orð væru kakexelaxis og evexelaxis: exelaxis er á grísku framvinda (evolution), kakos, illur, ev, vel.

IV.

Þegar komið er á hina rjettu leið, er vaxið frá trú til þekkingar. Menn öðlast þá vitneskju um að til eru æðri verur en mennirnir, og að sköpun mannsins fer ekki að takast svo sem þarf, fyrir en nánú sambandi er náð við slíkar verur. Meðan verið er á Helvegi, er alt fult af ýmiskonar trúarbrögðum og dulrænu, eða þá trúleysi hins vegar. Þar sem lífstefnan ræður, vita menn, að ellin er veikil sem má útrýma og að dauð-

ann má sigra, en í staðinn fyrir dauðann kemur að flytjast burt til fullkonnara líffjelags á annari jarðstjörnu. Því að heimurinn er einn. Trúin á annan heim, sem sjö andaheimur, er misskilningur. Lífið flytur frá stjörnu til stjörnu í þessum óendanlega mikla og stórkostlega heimi, og þó með dauða og kvölum meðan verið er á Helvegi. Það væri fásinna að ímynda sjer að líkamirnir flytjist stjarnanna á milli. Það sem flyst er mátturinn til að skapa sjer nýjan líkama úr efni þeirrar stjörnu sem á að verða hið nýja heimkynni lífsins. Þessi máttur eða þetta aflsvæði fer með óendanlega miklu meiri hraða en sólargeislinn, þó að hann komist 300.000 km. á sekúndu. Hinum bygðu höttum alheimsins má skífta í tvo aðalflokka, stjörnur framlífsins, þar sem lífið er orðið til af slíku upphafi sem hjer á jörðu, og hver einstaklingur lifir í fyrsta skifti; og svo stjörnur framlífsins, þar sem endurlíkamaast (þ. e. fá nýjan líkama) þeir, sem áður lifðu á stjörnum framlífsins. En mjög skiftir í þessum flokki — sem Swedenborg nefnir hinn andlega heim, mundus spiritalis — í tvö horn, eftir því hvort þeir, sem endurlíkamaast, hafa í framlífinu stefnt upp á við eða ekki, hvort hugarfar þeirra og atbæfi var samkvæmt Helstefnunni, eða þeir stefndu uppávið til hins mikla sambands lífsins í alheimi; hvort þeir lifðu þar sem verið var á Helvegi, eða þar sem komið var á lífsins leið.

V.

Upphaf hinnar miklu stefnu-
breytingar er nú að verða hjer á
jörðu, og hefir þegar nægilega
komið í ljós, hversu óheillavæn-
legt það er, að því upphafi sje
ekki sá gaumur gefinn, sem
skyldi. En ef það tekst ekki að
gera skilninginn á tilgangi lífsins
að almennings eign, og skapa vís-
indalega lífernisfræði, þá mun
mannkynið hjer á jörðu líða und-
ir lok eftir ógurlegri hörmungar
en sagan veit nokkur dæmi til
áður. Norðurlandapjóðirnar eiga
að hafa forgöngu í þessu máli,
hið norræna kyn er til þess skap-
að, og er nú þegar nokkur bend-
ing fengin um það, hvernig fara
mun um hina frjálsu framsókn
Norðurlandapjóðanna, ef haldið
verður áfram á Helvegi og þær
átta sig ekki á því, hvert hlut-
verk þeim er sjerstaklega ætlað
í sögu mannkynsins.

VI.

Þó að jeg haldi því fram, að
hið norræna kyn verði að hafa
forgönguna um að bjarga mann-
kyninu frá glötun, þá er jeg ekki
að gera lítið úr trúarbragðafor-
ustu Semítanna.

Menn hafa t. d. ekki haft það
gagu af kristinni kenningu, sem
hafa mætti. Það hefir kent verið,
að guð sjálfur hafi fæðst í þennan
heim við hinar auðvirðilegustu og
ólíklegustu ástæður. Slík kenning
ætti að geta orðið mönnum nokk-
ur hjálp til að átta sig á því, að
upphaf hins mest áríðandi sam-
leika hefir orðið hjer á Íslandi,
því landi, þar sem erfiðast hefir
verið að lifa, einsog mannfækk-
unarsaga íslensku þjóðarinnar
sýnir nægilega, en einnig hjá
þeirri þjóð, sem glæsilegast hefir
verið fyrir spád. Það er nú eftir
að vita, hvort þær spár eiga fyr-
ir sjer að rætast. Að svo stöddu
virðist það ekki sem líklegast.

19. mars.

Helgi Pjeturss.